

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ У СЕРЕДНІЙ І ВИЩІЙ ШКОЛАХ

МАТЕРІАЛИ

II Всеукраїнської науково-практичної конференції

30 листопада 2023 року
Тернопіль

УДК 37.016:82.0

*Рекомендовано до друку вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
(протокол № 7 від 19 грудня 2023 р.)*

Рецензенти:

Вільчинська Т.П. – доктор філологічних наук, професор, декан факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Островська Г.О. – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методики навчання Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Слижук О.А. – кандидат педагогічних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України.

Тенденції і перспективи вивчення літератури у середній і вищій школах: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 30 листопада 2023 року / за заг. ред. Н. Р. Грицак. Тернопіль: Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2023. 315 с.

У збірнику подано матеріали доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Тенденції і перспективи вивчення літератури у середній і вищій школах».

Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти та вчителів закладів середньої освіти. Матеріали опубліковано в авторській редакції.

ЗМІСТ

**ВЗАЄМОДІЯ ТРАДИЦІЙНИХ І НОВІТНІХ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ
У СЕРЕДНІЙ І ВИЩІЙ ШКОЛІ**

Бабійчук Тамара Василівна	9
Використання прийомів розвитку критичного мислення (роман «Маруся Чурай» Л.Костенко в ЗФПО)	
Божаківська Мирослава Олександрівна	13
Аксіологічний аспект вивчення літератури	
Бондар Роксолана Іванівна	16
Використання інтерактивних технологій на уроках української мови та літератури	
Борщук Людмила Михайлівна	20
Свято, яке завжди з тобою (за повістю Ульфа Старка «Маленька книжка про любов»)	
Бродюк Юлія Миколаївна	24
Культурологічна модель вивчення творчості Р.М. Рільке на уроках зарубіжної літератури	
Буряк Зоряна Степанівна	28
Використання наочності на уроках зарубіжної літератури	
Давидюк Людмила Володимирівна	32
Про переклад, перекладачів і не тільки... (урок-дослідження «Перекладач як митець» (на матеріалі оповідання Артура Конан Дойла «Пістрява стрічка»)	
Івахно Наталія Олексіївна	36
Вивчення топонімів у взаємозв'язку з ціннісно-цільовими програмами персонажів (на матеріалі художніх творів для 10 класу)	
Ізергіна Наталія Володимирівна	38
Взаємодія технології майндмепінгу з традиційними методами та прийомами у процесі вивчення зарубіжної літератури	
Карач Наталія Миронівна	42
Використання інноваційних технологій на заняттях української літератури	
Козлов Антон Вікторович	46
Вивчення екзистенційних аспектів епічних творів кобо абе у вищій школі	
Мельничин Наталія Ігорівна	49
Поєднання традиційних і новітніх методів та прийомів під час проведення уроку літератури рідного краю на прикладі науково-просвітницької діяльності К. Сосенка	
Михайлова Оксана Антонівна	53
Інноваційні технології як альтернатива традиційній системі навчання	
Наумович Яна Ярославівна	56
Використання квест-технологій на уроках української літератури	

Негодяєва Світлана Анатоліївна, Семенів Наталія Любомирівна	63
Літературознавчий діалог з текстом на уроках літератури в 5-6 класах (на матеріалі впровадження модельної навчальної програми інтегрованого курсу «Література» освітньої системи «Ліга крилатих»	
Расевич Любов Петрівна	67
Міжпредметні зв'язки з музикою як засіб формування естетичної компетенції школярів (на матеріалі уроків української літератури у 8 класі)	
Сидоренко Юлія Олександрівна	72
Образно-міфологічний аналіз драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня» на уроках української літератури	
Скоморовська Наталія Богданівна	76
Використання метафори у шкільному аналізі епічного твору	
Скуратко Тетяна Миколаївна	79
Проектна діяльність у системі підготовки вчителя-словесника	
Степаненко Олена Костянтинівна	83
Роль фахової періодики в оптимізації процесу вивчення зарубіжної літератури в школі	
Ткачук Олександр Миколайович	87
Використання міфокритики під час вивчення творчості Т. Шевченка у вищій школі	
Черниш Наталія Володимирівна	89
Прийоми навчання, які спрямовані на розвиток творчих здібностей школярів	
Ягнич Мар'яна Євгеніївна	93
Від класики до кіберпростору: вебквест як інноваційна технологія вивчення літератури в школі	
Яценко Таміла Олексіївна	96
Інтегрований курс літератур у реаліях нуш: зміст та особливості вивчення	
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО КУРСУ ЛІТЕРАТУРИ	
Базиченко Вікторія Вікторівна	101
Формування медіаграмотності та медіакомпетентності здобувачів освіти на уроках української літератури	
Бак Ольга Дмитрівна	105
Медіаграмотність як складова сучасного курсу літератури	
Гич Галина Миколаївна	109
Клаптярка (печворк) як елемент інформаційно-методичного забезпечення уроку	
Гудз Марія Степанівна	112
Використання міжпредметних зв'язків на уроках української літератури у 5 класі НУШ як ефективний спосіб формування медіаграмотності учнів	
Зарихта Ольга Володимирівна	116
Упровадження елементів медіаосвіти на уроках української мови й літератури	
Ісаєва Олена Олександрівна	119

Вивчення зарубіжної літератури у школі крізь призму протидії пропаганді у сучасному світі	
Караван Марина Олексіївна	125
Формування медіаграмотності студентів на заняттях української літератури	
Мельник Анжела Олегівна	128
Роль соціальних медіа у професійному розвитку вчителя зарубіжної літератури	
Мишаківська Лідія Сергіївна	132
Медіаграмотність як складова сучасного курсу літератури	
Паламар Світлана Павлівна, Кравчук Наталія Сергіївна	133
Застосування інформаційно-комунікаційних технологій на уроках літературного читання: виклики та ризики	
Ткаченко Вікторія Іванівна	137
Медіаграмотність на уроках літератури	
Сава Ірина Богданівна	140
Розвиток емоційного інтелекту на уроках української літератури	
Цінько Світлана Василівна	143
Формування медіаграмотної особистості на уроках української літератури	
Чіпак Юлія Василівна	146
Методи і прийоми формування медіаграмотності на уроках української літератури	
ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЙ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	
Бартіш Світлана Володимирівна	152
Література для дитячого читання: класичні критерії відбору крізь призму сучасних реалій	
Бойко Олександра Іванівна	156
Погляди Михайла Старицького на українську літературну мову	
Блозва Ольга Андріївна	158
Культура літературного читання, усвідомлення, виховання	
Гатеж Тетяна Володимирівна	163
Оновлене вивчення літератури: сучасні тенденції та перспективи	
Грицак Наталія Русланівна	166
Шкільний підручник з літератури як форма концептуалізації читацько-учнівського досвіду в умовах воєнного стану в Україні	
Дев'ятко Наталія Володимирівна	171
Ініціальний потенціал повісті Ніни Бічуї «Шпага Славка Беркути»	
Желізко Юлія Вікторівна	175
Непрості, але потрібні історії (читання під час війни в середній та вищій школах)	
Зборівська Оксана Мирославівна	181

Криза української ідентичності в романі «Дім для Дома» Вікторії Амеліної	
Клименко Жанна Валентинівна	186
«Маленька книжка про любов» Ульфа Старка як велике книготерапевтичне диво для українських школярів	
Копчак Ірина Василівна	195
Сучасний урок зарубіжної літератури	
Лановик Мар'яна Богданівна, Лановик Зоряна Богданівна	199
Проблеми модернізації національної системи освіти на тлі викликів сьогодення	
Любінецька Марія Ігорівна	203
Тема війни на уроці літератури рідного краю (на прикладі роману Р. Андріяшика «Люди зі страху»)	
Опришко Наталя Олексіївна	206
«Зарубіжна література» (українська) для студентів-іноземців підготовчого відділення: візія і структура курсу	
Пангелова Марія Борисівна	210
Уроки позакласного читання в системі літературної освіти	
П'єнтак Ганна Іванівна	212
Вплив творів музики і літератури на розвиток самопізнання підлітків	
Скиба Ольга Володимирівна, Чередніченко Тетяна Миколаївна	217
Стан вивчення творів весільної тематики у закладах середньої загальноосвітньої школи (аналіз програм, підручників з української та зарубіжної літератур для 10–11 кл.)	
Склярєва Ірина Вікторівна	225
Жінка у літературі: символіка та роль в творчості євгена плужника	
Скєратко Тетяна Миколаївна, Панасюк Алла Михайлівна	228
Виховний потенціал уроків літератури рідного краю (до вивчення творчості Володимира Гжицького)	
Слижук Олеся Алімівна	232
Аспекти формування предметної компетентності у процесі вивчення сучасної української літератури у гімназії	
Токмань Ганна Леонідівна	236
Теорія професора Миколи Корпанюка як основа методики вивчення мілітарних мотивів на уроках української літератури у школі	
Трофимюк Олеся Юрїївна	239
Особливості вивчення творчості поетів-шістдесятників у вищій школі	
Церковняк-Городецька Олеся Георгїївна	242
Сучасна воєнна література як складова шкільної програми	
Юркова Оксана Федорівна	243
«Захар Беркут» – історія про минуле з відголосом про майбутнє	

Авраменко Олег Ярославович	247
Концепт радості як основа вивчення літератури у школі (на прикладі роману Елеонор Портер «Поліанна»)	
Бондаренко Анастасія Сергіївна	251
Патріотичне виховання школярів у процесі втілення освітнього волонтерського проекту «Україні потрібен кожен» (на матеріалі громадської діяльності Надії Сеньовської)	
Благодарська Соломія Анатоліївна	254
Урок-екскурсія як різновид вивчення творчості Степана Будного	
Град Роман Ярославович	256
Казка «Крихітка Цахес на прізвисько Цинобер» Ернста Гофмана: сучасна інтерпретація на заняттях літератури у закладах вищої освіти	
Демидась Юлія Михайлівна	259
Шляхи аналізу лірики Василя Герасим'юка на уроках літератури рідного краю	
Джинджириста Соломія Василівна	262
Особливості вивчення творчості Богдана Бастюка на уроках літератури рідного краю в школах Тернопільщини	
Зубренко Давид Сергійович	264
Специфіка аналітичного осмислення персонажів з особливими потребами на уроках літератури	
Ковтуненко Владислав Олександрович	267
Імагологічні аспекти у вивченні художнього твору на уроках зарубіжної літератури	
Крот Ліна Яківна	270
Можливості використання соціальних мереж на уроках зарубіжної літератури в 5 класі	
Куземко Наталія Миколаївна	274
Удосконалення навичок «close reading» на уроках позакласного читання (на прикладі роману М. Кідрука «Не озирайся і мовчи»)	
Лісова Зореслава-Ольга Василівна	278
Образ Богородиці в українській поезії XVII століття в аспекті морально-етичного виховання учнів	
Метельська Марія Сергіївна	280
Використання інноваційних технологій на уроках української літератури	
Савчук Тетяна Сергіївна	283
Джерела і шляхи вивчення життєпису Ганни Костів-Гуски на уроках літератури рідного краю	
Січкарук Оксана Віталіївна	286
Екранізація художніх творів як засіб комунікації учнів із художнім текстом	
Скребньова Юлія Петрівна	289
Репрезентація кулінарного дискурсу у книзі Марії Матіос «Кулінарні фіглі»	

Скрипка Антоніна Сергіївна	294
Ефективність організації віртуальних екскурсій на уроках вивчення біографії письменника у 10–11 класах	
Ткачук Каріна Сергіївна	297
Особливості вивчення казки на уроках літературного читання	
Угрин Марія Вікторівна	300
Творча постать дарії віконської на уроках літератури рідного краю	
Філіпенко Соломія Юріївна	
Розвиток емоційного інтелекту учнів при вивченні повісті «Сіроманець» Миколи Вінграновського	303
Федор Наталя Іванівна	
Використання критико-біографічних нарисів Осипа Маковця під час вивчення біографії українських письменників у шкільному курсі	307
Хиляк Оксана Володимирівна	309
Реалізація принципу діалогу на уроках зарубіжної літератури	
Шпитчук Діана Василівна	
Штучний інтелект в освіті: можливості та виклики	312

спектр можливостей, адже студенти занурилися в медійний простір. Розвиткові інфомедійної грамотності сприяють різнопланові завдання, спрямовані на критичне осмислення суджень, фактчекінг, спростування неправдивої інформації, пошук прихованих маніпуляцій, перетворення інформації з текстової на графічну та звукову, подолання стереотипів. Викладач повинен постійно наголошувати на академічній доброчесності як запоруці етичної комунікації в медійному просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонової, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.
2. Концепція Нової Української Школи. URL: <https://cutt.ly/cNMFskf>
3. Кучерук О. Інтегрування інфомедійної грамотності в простір мовної освіти. Українська мова і література в школі. 2020. №3. С. 9 – 12.

Паламар Світлана Павлівна,
*кандидат педагогічних наук,
 старший науковий співробітник,
 заступник декана з наукової роботи,
 факультет педагогічної освіти,
 Київський університет імені Бориса Грінченка*

Кравчук Наталія Сергіївна,
*здобувач вищої освіти
 спеціальності 013 «Початкова освіта»,
 факультет педагогічної освіти,
 Київський університет імені Бориса Грінченка*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ: ВИКЛИКИ ТА РИЗИКИ

Використання ІКТ в освіті набуло особливої актуальності, оскільки вони можуть покращити якість навчання та сприяти розвитку критичного мислення, творчості та комунікативних навичок учнів. Ключовим компонентом Концепції нової української школи є підтримка вмотивованого вчителя, який має свободу творчості й розвивається професійно, формує цінності організовуючи виховний

процес, заснований на формуванні компетентностей для життя, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві. [2, с. 7] У контексті уроків читання застосування новітніх технологій набуває нового значення. Література містить потужний виховний потенціал, виражає моральні і духовні цінності, сприяє формуванню національної ідентичності, розвитку особистісного образу світу, виробленню стійкої екзистенційної позиції. [3, с. 131]. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, а саме на уроках літературного навчання може принести численні переваги.

Дослідження науковців розкривають, що інформаційно-комунікаційні технології можуть покращити мотивацію учнів до вивчення літератури, сприяти активній участі учнів у процесі навчання та забезпечувати доступ до різноманітного літературного матеріалу. Вони дозволяють швидко отримати інформацію, використовувати інтерактивні методи вивчення, а також сприяють розвитку навичок критичного мислення та аналізу тексту.

Вітчизняні дослідники систематизували нові форми навчання, види навчальної діяльності та навчальні засоби, які базуються на ІКТ. Наприклад, Л. Златів включає до форм навчання дистанційне навчання, онлайн-навчання з елементами інтерактивності. Він також виділяє роботу з аудіо- та відеоматеріалами, створення презентацій, роботу з комп'ютерними навчальними програмами та електронне спілкування серед видів навчальної діяльності. Щодо навчальних засобів, Л. Златів згадує аудіозаписи, відеофільми, мультимедійні презентації, комп'ютерні програми, електронні книги, підручники, довідники, енциклопедії, словники, ресурси Інтернету, електронну пошту, скайп-зв'язок, віртуальне навчальне середовище [1, с. 116-120].

Інформаційні технології в наш час це об'ємний простір для урізноманітнення власної педагогічної діяльності. Це багатофункціональний засіб навчання використання якого допомагає вчителю максимально приблизитись до потреб сучасних дітей, які звикли більшу частину інформації

отримувати з яскравих відео, картинок тощо. До переваг інформаційно-комунікаційних технологій на уроках літературного читання, можна віднести.

Залучення учнів: використання ІКТ може зробити уроки більш цікавими та привабливими для учнів, оскільки дозволяє використовувати ігрові елементи, мультимедійні ресурси, відео та аудіо матеріали, що привертає їхню увагу.

Розвиток навичок медіаграмотності: ІКТ допомагають учням розвивати навички критичного мислення та аналізу інформації, що є важливими для розуміння та інтерпретації текстів.

Інтерактивність: ІКТ дозволяють створювати інтерактивні завдання та вправи, які забезпечують активну участь учнів у процесі навчання, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Індивідуалізація навчання: застосування ІКТ дозволяє вчителям налаштувати навчання під потреби та інтереси кожного учня, забезпечуючи індивідуальний підхід.

Доступ до різноманітної інформації: Інтернет та електронні ресурси надають доступ до величезної кількості літературних творів, що дозволяє учням ознайомитись з різноманітними авторами та жанрами.

Інтенсифікація самостійної роботи учнів: завдяки ІКТ вчитель може запропонувати здобувачам освіти більшу кількість завдань різної тематики зі зрозумілими інструкціями, які вони можуть опрацьовувати у власному темпі, здійснюючи пошукову, творчу, письмову та інші види діяльності відповідно до вказівок у програмному забезпеченні.

Зростання обсягу виконаних за урок завдань: цифровізація навчання дозволяє велику кількість письмової роботи швидко перенести у графіки, презентації, відео, що значно економить час на виписування теорії, завдяки чому більша частина заняття стає практичною.

До найважливіших проблем впровадження інформаційно-комунікаційних технологій на уроках літературного читання, можна віднести:

Відволікання уваги: доступ до різноманітних інтерактивних елементів та ігор може відволікати учнів від основної мети уроку, що може призвести до зниження уваги та концентрації.

Неточна інформація: велика кількість інформації в Інтернеті може включати неправдиві або неточні дані, що може спотворити розуміння літературних творів.

Залежність від технологій: ІКТ можуть стати чинником залежності учнів від технологій та порушити баланс між різними видами навчання та розваг.

Нерівні можливості: не всі учні мають рівний доступ до комп'ютерів або Інтернету вдома, що може призвести до розриву у рівнях засвоєння матеріалу.

Викривлення ціннісних орієнтирів: через використання ІКТ може бути зменшена вагомість паперових книг та класичних методів навчання, що може вплинути на розвиток культури читання учнів.

Брак часу на підготовку: щоб продумати урок з використанням ІКТ треба не мало годин витратити на планування, створення презентацій тощо.

Щоб досягти найбільшої ефективності необхідно уникати проблем використання ІКТ та орієнтуватись на позитивні сторони. Це все вчитель має передбачати при підготовці уроку з застосуванням технічних матеріалів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нежива Л., Паламар С. Інноваційні технології в літературній освіті майбутніх учителів початкової школи. *Освітологічний дискурс*. Вип. 31, вип. 4. С. 129–142, Лис 2020.
2. Олійник А. А. Використання ІКТ на уроках мови та літератури як засіб зацікавлення учнів. 2015. URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-ikt-na-urokah-movi-ta-literaturi-yak-zasib-zacikavlennya-uchniv-20909.html>.
3. Златів Л. М. Комп'ютерна лінгводидактика у викладанні мовознавчих дисциплін для студентів філологів. *Наукові записки нац. ун-ту «Острозька Академія»*. Серія: психологія і педагогіка. 2014. Вип. 29. С. 116–120.